

INICIATIVES

La reacció solidària davant de la DANA: “L’home amic per a l’home”

Domènec Melé¹

Més enllà de la desgràcia i el dolor ocasionat per la DANA a la Comunitat Valenciana i en altres llocs d'Espanya, l'ocasió ha propiciat un enorme moviment de solidaritat manifestada en ajuts materials, prestacions personals i una gran mobilització de gent jove. És un bé que emergeix davant del mal, que ajuda a reflexionar sobre la capacitat de l'home de ser amic de l'home. Aquest és un vell proverbi que és reforçat per la fraternitat cristiana i que qüestiona l'egoisme radical que alguns atribueixen als éssers humans.

L'afirmació que “l’home és amic per a l’home”, contrasta amb un adagi popularitzat pel filòsof Thomas Hobbes al segle XVII, que diu així: “L’home és un llop per a l’home” (*homo homini lupus*). És una frase que, en realitat, ve dels romans, concretament del comedïograf Plaute. Amb aquestes paraules, Hobbes assumia que l’home és un ésser radicalment egoista, que l’únic que té en compte és el seu propi interès i per això, si cal, devora els altres. I, si hi ha formes civilitzades de convivència, és simplement per evitar la guerra de tots contra tots. Segons Hobbes, això s’evita a través d’un suposat “contracte social” que exigeix un fort poder coercitiu, que és l’Estat, el *Gran Leviatan*, com en diu aquest filòsof.

L'existència de baralles, violències i guerres que solquen la història de la humanitat semblen justificar que cada home, efectivament, és un llop per als altres homes i que l'ésser humà és essencialment egoista i incapaç d'actuar altrament. Tomàs d'Aquino, i abans Aristòtil, tenien una perspectiva diferent, i pensaven que l’home és un amic per a l’home (*homo homini amicus*) i que no actuar així és més aviat una deformació. És veritat que, de vegades, els homes actuen de manera bestial amb els altres, com llops ferotges, i encara pitjor, però també és cert que, davant la percepció de necessitats dels altres, fins i tot sense conèixer-los personalment i més encara per als més propers, mostren capacitat d'actuar com amics, els volen fer el bé i, de vegades, amb una gran generositat. Això prova aquesta disposició innata, que serà reforçada per la visió de l'altre com un germà, per la compassió i la virtut.

Una multitud de voluntaris

Això s'ha fet evident amb la DANA en zones de València i altres llocs d'Espanya, amb la reacció popular i els voluntaris desplaçats per ajudar. Ha estat una situació dramàtica, amb pluges torrencials que en poc temps van arrasar el que trobaven, també persones. Més de 200 víctimes mortals, uns 10.000 vehicles destruïts, centenars d'habitatges devastats, 48.722 empreses, sobretot petites i mitjanes, perjudicades.

Uns 15.000 voluntaris eren allà poc després de la catàstrofe, traient fang i deixalles, distribuint aigua i aliments o ajudant en el que calgués. Juntament amb els bombers, policies i exèrcit, els voluntaris han fet una molt bona feina. Des de molts llocs també s'ha iniciat una recollida de donatius a través d'entitats com Càritas, la Creu Roja i comptes habilitats. D'altra banda, s'ha sabut de l'enviament de gra des de ramaders catalans als seus col·legues de València, que no podien treure les ovelles als camps denegats de fang.

Des de col·legis, associacions culturals i juvenils, centres, col·legis majors i centres de formació professional, han sorgit iniciatives per col·laborar amb les víctimes, cadascun en la mesura de les seves possibilitats. Així, per exemple, l'Oficina de Comunicació de l'Opus Dei a València informava que les alumnes del Col·legi Guadalaviar es van desplaçar fins als pobles afectats per ajudar les professores i altres veïns que han patit la catàstrofe. Des de l'Escola d'Hostaleria Altaviana² van convocar voluntaris que han estat cuinant per repartir esmorzars, dinars i sopars als diferents pobles de la zona zero durant aquests dies. Alumnes i professors d'electricitat del centre de formació professional Xabec van col·laborar donant llum a alguns edificis i professors de lampisteria van aconseguir bombes de buidatge. Les escoles majors Saomar, Albalat i l'Alameda es van desplaçar a les zones per dur a terme tasques de neteja. També, en l'àmbit particular, s'han aconseguit botes per als afectats, que estan esgotades a València i són un article de primera necessitat en aquest moment. Des de la parròquia de Sant Josepmaria han organitzat un voluntariat per recollir i distribuir roba i aliments. Les famílies de les escoles El Vedat i Vilavella van organitzar grups de voluntaris per repartir-se pels pobles per realitzar tasques necessàries en aquest moment, com ara repartir d'aigua, roba, aliments i netejar cases.

A la Universitat de Navarra es va organitzar una recollida solidària per ajudar els damnificats de la Comunitat Valenciana. La iniciativa va ser batejada com a Tantaka, i es va posar en marxa el dilluns 4 de novembre, amb la idea de concloure-la al cap de 48 hores. Es van col·locar diversos contenidors solidaris a les esplanades de la Facultat de Comunicació i de Ciències. El resultat va ser la recollida de 141 caixes d'aliments bàsics, productes de neteja i higiene, material escolar, botes i vestits de neteja, i 383

litres d'aigua. El dimecres següent a la tarda, un tràiler de 13 metres posava rumb a València des del poliesportiu de la universitat amb la recaptació després de la campanya solidària de dos dies.

Iniciatives que mouen els altres

En els moviments de solidaritat sol trobar-se algunes persones proactives i moltes altres que entren en sintonia. Un exemple és el que va passar a la Facultat de Medicina de la Universitat de Navarra. A banda de la citada companyia Tantaka, dues alumnes de 2n i 4t curs van llançar la idea d'anar a Paiporta —a la zona zero de la tragèdia— per ajudar a netejar durant el pont de la Immaculada. El 27 de novembre van llançar el formulari d'inscripció i en quatre minuts es van omplir les 58 places de l'autobús.

Van gestionar ajuda i la van aconseguir. L'empresa d'autocars EDSA va proporcionar el transport d'anada i tornada, i Sodexo, l'empresa encarregada de la restauració al campus, va aportar ampolles i ampolles d'aigua per als voluntaris. Ferreteria Irigaray, de Pamplona, va regalar guants per a la protecció dels estudiants, el servei d'admissió de la Universitat de Navarra va col·laborar amb màscares i Alumni va regalar samarretes als voluntaris. Diverses empreses d'alimentació van contribuir a omplir “cistelles solidàries”. Els estudiants van ser acollits al col·legi El Pilar de la capital valenciana juntament amb voluntaris d'altres grups.³

L'experiència dels voluntaris

Aquests voluntaris no només van aportar, sinó que sobretot van rebre; va ser una cosa intangible però real: alegria i creixement personal. És el que passa quan es dona amb generositat. “Dins de la desgràcia —comentava una de les voluntàries— a mi m’ha ajudat i és amb el que et quedes al final”. La Cristina, una altra voluntària, explica que la va impactar veure com el propietari del garatge s’emocionava després de veure’l net: “Allà el seu pare hi tenia un taller, i després de tot, s’imaginava no tornar-lo a veure com abans”, els va comentar. Una tercera voluntària relacionava aquesta experiència amb el que havia après a la facultat. Afirmava: “Se’ns insisteix que hem de ser metges que posin al centre de la seva feina la persona, que siguin empàtics i que es facin càrrec del patiment del pacient. I l’experiència d’aquests dies ha reforçat aquesta convicció.”

Signes d’esperança

El 9 de novembre es va celebrar una missa funeral per les víctimes de la DANA a la catedral de València amb l’assistència de més 400 persones, la majoria familiars i amics de les víctimes. L’arquebisbe, Mons. Benavent, va expressar la seva proximitat per tots i va transmetre paraules d’esperança, tot i reconèixer que “sovint sentim que els nostres gestos i paraules no són suficients; hi ha dolors que no podem guarir”. Va afegir, referint-se a l’obrar dels cristians: “En molts moments ens trobem amb persones a qui no podem alliberar de la seva creu, només les podem ajudar a portar-la. En aquests casos, els cristians anunciem que únicament en Crist podem trobar el consol i que la nostra missió és portar les persones a Crist perquè hi trobin la pau que necessiten”, va afegir.

Finalment, apel·lant al temps d’advent, Mons. Benavent va fer una crida a tenir esperança: “En els esdeveniments tan dramàtics que hem viscut, hem vist molts signes d’esperança, moltes persones que han enfortit les mans febles, que han animat els inquietos i els han dit: ‘Sigueu forts, no temeu.’”⁴ Aquest és, sens dubte, el testimoni dels voluntaris i de tantes altres persones solidàries.

L’home amic per a l’home

Tornant a la qüestió inicial, la DANA ha resultat eloqüent. És en situacions extremes on *l’home amic per a l’home* s’explicita de manera més contundent, però també es pot observar aquest “ésser amic” en la vida diària, en petits favors i serveis que es fan sense càlculs interessats de retorn.

La teologia catòlica troba en les conseqüències del pecat original la presència de tendències tortes en els éssers humans, amb ruptura interior entre el bé

estimat i l’acció. El pecat original no ha destruït la capacitat humana d’amor de benevolència; no ha corromput la naturalesa humana, només l’ha afeblida.

Tornant a l’expressió de Plaute, repetida per Hobbes, es podria dir que l’home és llop per a l’home, quan no el reconeix com un semblant, més encara, com un germà, i s’oblida així que s’ha de comportar com un amic.

El reforç de la caritat cristiana

És justament la fe cristiana la que reforça el sentiment a ser solidari davant la vulnerabilitat i les desgràcies alienes. La caritat cristiana és molt més que un sentiment o que un estoic sentit del deure ajudar qui ho necessita. Per als cristians, la solidaritat està impregnada de l’amor de Déu que nodreix i vivifica l’existència dels fills de Déu i que porta a mirar el món des de l’amor de Crist. Sant Josepmaria deia que “un home o una societat que no reaccioni davant les tribulacions o les injustícies, i que no s’esforci per alleujar-les, no és un home o una societat en la mesura de l’amor del cor de Crist”.⁵ Per això —afegia— “un cristià no pot ser individualista, no es pot desentendre dels altres, no pot viure egoïstament, d’esquena al món: és essencialment social, membre responsable del Cos Místic de Crist”.⁶

¹ Director de *Temes d’avui*.

² <https://opusdei.org/es-es/article/dana-valencia-altaviana/>.

³ Estudiants de Medicina de la Universitat de Navarra: “El que hem trobat en arribar a Païports ha estat un panorama gris amb centelleigs d’esperança”. *Diario de Navarra*, 9 de desembre de 2024.

⁴ <https://www.aciprensa.com/noticias/109063/los-reyes-de-espana-asisten-al-funeral-por-las-victimas-de-la-dana-en-valencia>.

⁵ Josepmaria Escrivà de Balaguer, *Es Cristo que pasa*, n. 167.

⁶ *Carta II*, 9 gener de 1932, n. 37.